

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет будівництва і архітектури
Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
Фонд інституційного розвитку української науки
Фонд Ебергарда Шьока (ФРН)
Фонд підтримки будівельної галузі (ФРН)

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Всеукраїнська науково-практична
конференція до 75-ї річниці прийняття
ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

КИЇВ 2024

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет будівництва і
архітектури
Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
Фонд інституційного розвитку української науки
Фонд Ебергарда Шьока (ФРН)
Фонд підтримки будівельної галузі (ФРН)**

***ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВІЙНИ***

**Всеукраїнська науково-практична конференція
до 75-ї річниці прийняття
ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ**

КИЇВ 2024

УДК 341.3+342.7+342.8
З-32

Рекомендовано до друку Вченою радою КНУБА, прот. № 18 від 26.01.2024 р.

Редакційна колегія

Куліков П.М. – д.е.н., проф., ректор КНУБА (голова)
Вервейко І.Д. – заступник керівника Офісу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
Марченко М.В. – к.ю.н., Фонд інституційного розвитку української науки
Мьоллер П. – член правління, Директор, Фонд Ебергарда Шьока (Німеччина)
Вайзе Т. – віце-президент Фонду підтримки будівельної галузі (Німеччина)
Деревінський В.Ф. – д.і.н., проф., КНУБА
Карпунцов В.В. – д.ю.н., проф., КНУБА, ВГО «Ліга інтернів»
Ковальчук О.Ю. – к.т.н., доц., КНУБА
Мамедов А.М. – к.т.н., доц., КНУБА
Мамонтов І.О. – к.ю.н., проф., Заслужений юрист України, КНУБА
Марченко М.В. – к.ю.н., виконавчий директор Фонду інституційного розвитку української науки
Машков К.Є. – к.ю.н., КНУБА, адвокат
Новицька Н.Б. – д.ю.н., проф., Державний податковий університет
Перегуда Є.В. – д.п.н., проф., КНУБА
Похиленко І.С. – к.ю.н., доц., КНУБА
Присяжнюк О.Б. – суддя Апеляційного суду міста Києва у відставці, колишній Голова Київського суду
Сердюк Н.А. – д.ю.н., проф., КНУБА
Халабуденко О.А. – к.ю.н., доц., КНУБА
Ярошук І.В. – к.і.н., доц., КНУБА

Рецензенти:

Безклубий Ігор Анатолійович – доктор юридичних наук, професор
Шатіло Володимир Анатолійович – доктор архітектури, професор

Захист прав людини в Україні в умовах війни: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 75-ї річниці прийняття Загальної декларації прав людини. (Київ, 6 грудня 2023 р.). Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри, Офіс Уповноваженого Верхов. Ради України та ін. Київ-Тернопіль: КНУБА, «Бескиди», 2024. 186 с.

ISBN 978-966-457-295-5

УДК 341.3+342.7+342.8

© КНУБА

ЗМІСТ

Стеценко С. Судовий захист соціальних прав військовослужбовців в умовах війни	5
Сердюк Н. Проблеми реалізації та захист прав і свобод в умовах війни	9
Мамонтов І., Карпунцов В. Відбудова України як елемент захисту прав людини у воєнних конфліктах: фінансово-правовий аспект.....	13
Миколаєць В. Особисте немайнове право на розпорядження біоматеріалом особи після її смерті.....	16
Новицька Н., Новицький А. Обмеження права на інформацію в умовах воєнного стану	20
Перегуда Є. Щодо реалізації виборчого права в умовах воєнного стану	25
Пилипенко О. Права людини та дитини в умовах війни в Україні.....	31
Бабюк А. Сучасні аспекти реалізації та захисту прав, свобод людини і громадянина	38
Єгоров В., Дьомкін П. Загальна Декларація прав людини та її порушення в умовах війни	41
Козакова І. Пробаційний нагляд за кримінальним законом України: в контексті розвитку сучасної пенології.....	45
Кулеба О. Проблемні питання застосування норм Женевської конвенції в умовах воєнного стану.....	50
Лисенко О. Женевські конвенції про правовий статус комбатантів	53
Машков К. Трудові гарантії мобілізованих працівників під час дії воєнного стану	59
Похиленко І. До питання про принципи обробки персональних даних	63
Khalabudenko O. The right to adequate housing: international, national and local	67

<i>Цебенко С.</i>	
Захист прав людини: виклики та досягнення у сучасному світі та їх вплив в Україні	76
<i>Ярошук І.</i>	
Освіта в умовах війни: виклики для України	81
<i>Машиков К.</i>	
Особливості переходу зі спрощеного позовного провадження в загальне позовне у цивільному процесі.....	85
<i>Дружинін Д.</i>	
Латентність злочинності у сфері господарської діяльності.....	90
<i>Крутило О.</i>	
Роль і значення недержавних організацій у процесах розбудови громадянського суспільства	93
<i>Мигун М.</i>	
Про співробітництво громад прикордонних територій з муніципалітетами інших країн: кейс Сумщини.....	97
<i>Сидорович Р.</i>	
Інститут державної служби та політика запобігання і провіддії дискримінації	100

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

<i>Гюнай К.</i>	
Права та свобода людини в Україні в умовах війни	103
<i>Дегтяр Олександр</i>	
Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.....	105
<i>Дегтяр Олена</i>	
Домашнє насильство в кримінальному праві України	109
<i>Дроздов П.</i>	
Вплив діяльності прокуратури на захист і забезпечення прав людини.....	116
<i>Загородній Н.</i>	
Проблеми забезпечення безпеки міжнародного гуманітарного права в умовах війни в Україні	120
<i>Келеберда А.</i>	
Проблемні питання реалізації прав і свобод у сучасному інформаційному суспільстві.....	123
<i>Копчук О.</i>	
Система захисту прав людини в Україні за умов війни	129

<i>Кравченко А.</i>	
Права людини під час війни: конституційно-правові гарантії та обмеження.....	132
<i>Куреня Ю.</i>	
Практики демократії в Україні в умовах війни	137
<i>Лемішко В.</i>	
Україна та Рада Європи: особливості співпраці	142
<i>Махотенко М.</i>	
Поняття війни та її легітимізація міжнародним правом: теоретико-правовий аспект	146
<i>Мегесь І.</i>	
Захист права власності в Україні в умовах воєнного стану.....	151
<i>Михайлова Є.</i>	
Права дітей, які залишилися без батьків під час воєнного стану.....	154
<i>Низовий Є.</i>	
Цифровізація в часи реформації захисту прав людини.....	157
<i>Новіков Н.</i>	
Екоцид в аспекті порушення основоположних прав людини....	160
<i>Пилипенко В.</i>	
Охорона прав на наукові відкриття	164
<i>Рубан А.</i>	
Причини та наслідки використання ворожого культурного контенту для українського народу і його культури.....	167
<i>Степенко Н.</i>	
Вплив молодіжних організацій на розвиток прав молоді під час війни	170
<i>Харко К.</i>	
Права людини як фактор консолідації суспільства в умовах політичних криз	173
<i>Шаховець А.</i>	
Проблема депортації, смерті, каліцтва українських дітей, завданих діями РФ	176
<i>Шовкун А.</i>	
Сексуальне насильство як елемент злочинів проти людяності та засіб вчинення геноциду в рамках порушення гуманітарного права.....	181
<i>Ягодинський В.</i>	
Механізми захисту прав людини в умовах війни в Україні.....	184

*Анастасія ШАХОВЕЦЬ,
магістрантка ОП «Захист прав людини у сфері будівництва та
містобудування»,
Наук.керівник: д.ю.н., проф. Сердюк Н.А.,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ПРОБЛЕМА ДЕПОРТАЦІЇ, СМЕРТІ, КАЛІЦТВА УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ, ЗАВДАНИХ ДІЯМИ РФ

Вступ. У зв'язку з повномасштабною війною широко постає питання щодо дотримання прав людини, зокрема і дітей, адже вони є однією з найуразливіших категорій. Російська Федерація, на жаль, не дотримується усіх міжнародно-правових норм у сфері прав людини, грубо порушуючи кожен з них, проте особливо цинічно це стосується щодо малолітніх, неповнолітніх осіб, який дана держава вбиває, калічить та навіть викрадає заради асиміляції. Зрозуміло, це все робиться у політичних цілях зі злочинною метою, проте ніякі співчуття не зможуть повернути наших маленьких громадян назад в Україну. Для цього потрібно створити ефективний механізм, якого, на жаль, немає та, скоріше за все, ще не буде створено досить тривалий період, що ще гірше буде впливати на їхнє становище. Актуальність цієї проблеми не викликає сумніву і є метою даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Постанови ВРУ «Про Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, міжнародних організацій та їх міжпарламентських асамблей щодо засудження вчинених російською федерацією та республікою білорусь злочинів примусової депортації українських дітей», Верховна Рада України постановила схвалити дане Звернення (далі – Звернення) [1].

В ньому йдеться, зокрема, про те, що понад дев'ять років триває збройна агресія росії проти України, яка з 24 лютого 2022 року набула характеру повномасштабного збройного вторгнення російської федерації в Україну. Серед усіх злочинів, вчинених державою-окупантом, особливо жахають злочини проти українських дітей, що є грубим порушенням Конвенції ООН «Про права дитини» 1989 року.

За даними Дитячого фонду Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ), з початку повномасштабної збройної агресії російської федерації в Україні загинула 501 дитина, але справжня цифра, ймовірно, набагато вища, а втрати для постраждалих родин – жахливі [1]. "З початку ескалації війни в лютому 2022 року було вбито щонайменше 501 дитину. Це лише підтверджена ООН кількість. Справжня цифра, ймовірно, набагато вища, а втрати для постраждалих сімей неймовірні", – написала у соціальній мережі Х Кетрін Расел, виконавча директорка фонду [4].

Згідно з даними державного порталу "Діти війни" за час повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України зазнала поранень 1152 дитина, 2227 дітей вважаються зниклими безвісти. Майже 20 тисяч дітей були примусово депортовані на територію російської федерації з тимчасово окупованих територій України або територій, які перебували під російською окупацією [2].

У цих даних була виділена кількість постраждалих, дії від яких вони постраждали та, безпосередньо, джерела, які надають дану статистику. За даними станом на момент написання цієї роботи (5 грудня 2023р.). Згідно із Офісом Генерального прокурора:

1. Ювенальні прокурори: 512 дітей загинули в Україні внаслідок збройної агресії рф.

2. Більше ніж 1664 дитини постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії рф. Станом на ранок 5 грудня 2023 року за офіційною інформацією ювенальних прокурорів понад 1152 дитини отримали поранення різного ступеня тяжкості. Ці цифри не остаточні. Триває робота зі встановлення кількості постраждалих дітей в місцях ведення бойових дій, на тимчасово окупованих та звільнених територіях.

3. Найбільше постраждало дітей у Донецькій області - 497, Харківській - 304, Херсонській - 139, Київській - 129, Запорізькій - 100, Миколаївській - 97, Дніпропетровській - 97, Чернігівській - 72, Луганській - 67.

4. 4 грудня під час проведення рятувальних робіт та розбирання завалів, зруйнованого, в результаті обстрілу 29 листопада 2023 року житлового будинку в м. Новгородівка Донецької області, виявлено тіло загиблої 8-річної дівчинки.

Повертаючись до Звернення, дії російської федерації та республіки

білорусь стосовно українських дітей однозначно свідчать про спланований, заздалегідь прорахований процес примусової депортації дітей з України з метою їх ідеологічного перевиховання, асиміляції з населенням російської федерації і використання в інтересах держави-агресора.

Діти з тимчасово окупованих територій України масово вивозяться російською стороною з 2014 року. На території російської федерації та тимчасово окупованих Автономної Республіки Крим і міста Севастополя створено щонайменше 43 табори. Українських дітей вивозять нібито на відпочинок та оздоровлення, а насправді насильно утримують, не дозволяючи повернутися до батьків або законних опікунів, нав'язують їм ідеологію рашизму. За спрощеною процедурою дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, усупереч їхній волі нав'язують російське громадянство без отримання на це згоди їхніх законних опікунів. Такі дії агресорів ускладнюють процедуру ідентифікації і повернення українських дітей на батьківщину.

Російська федерація не надає списків депортованих дітей та відмовляється вести переговори щодо напрацювання механізмів їх повернення. Через спротив російської сторони з початку повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України вдалося повернути лише 361 дитину.

Наголошується також на тому, що такі незаконні дії як: депортація груп населення, незалежно від мотивів, заборонена Женевською конвенцією про захист цивільного населення під час війни від 1949 року, учасницею якої є російська федерація, є воєнним злочином. Насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу з наміром знищити, повністю або частково, національну, етнічну, расову або релігійну групу вважається злочином геноциду відповідно до статті II Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 1948 року.

І в кінці даного Звернення зазначено, що від імені Українського народу Верховна Рада України:

Закликає парламенти та уряди іноземних держав, міжнародні організації висловити публічну підтримку діяльності Міжнародного кримінального суду, зокрема щодо розслідування і переслідування за злочини геноциду.

Закликає правоохоронні органи іноземних держав сприяти органам

державної влади України та Міжнародному кримінальному суду в збиранні доказів щодо причетності російської федерації та її посадових осіб до примусової депортації українських дітей.

Звертається із закликом до інституцій Ради Європи та Європейського Союзу, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Комітету ООН з прав дитини, Верховного комісара ООН у справах біженців, Верховного комісара ООН з прав людини, Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Міжнародної організації з міграції та Міжнародного Комітету Червоного Хреста активізувати роботу з напрацювання міжнародних механізмів виявлення, захисту інтересів, повернення викрадених та примусово депортованих дітей додому і возз'єднання їх з родинами.

Висновок. Отже, збройні конфлікти, у будь-якому випадку, впливають на становище прав людини, адже настають часи, що обмежують права людини, навіть ті, які відмінити просто не можна. Але ми живемо не в ідеальному світі, тому, на жаль, випадки порушення прав людини існують та відбуваються досить часто, тим паче, під час війни. Іншим же є питання щодо вразливих категорій суспільства, як то: дітей, осіб похилого віку чи жінок. Особливо гостро ставиться питання щодо малолітніх, неповнолітніх осіб, адже вони є майбутнім нації, до того ж, вони знаходяться у такому віці, коли такими особами досить легко маніпулювати, чим і займається російська федерація, налаштовуючи їх проти власної ж країни. Досить тільки згадати численні приклади дітей, які досить довгий час перебували у днр чи лнр. Деякі з них навіть не пам'ятають як вони жили за українськими законами, у тому числі і суспільними. Тому це питання є досить важливим для нашої влади та країни загалом, потрібно винайти ефективний механізм, що дозволяє не тільки захистити цих дітей, але й притягнути до кримінальної відповідальності осіб, що вчинили дані злочини.

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, міжнародних організацій та їх міжпарламентських асамблей щодо засудження вчинених російською федерацією та республікою білорусь злочинів примусової депортації українських дітей». Прийняття від 3 травня 2023 року, № 3099-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-IX#Text> (дата звернення:

13.11.2023).

2. Державний портал «Діти війни». URL: <https://childrenofwar.gov.ua/> (дата звернення: 13.11.2023).

3. Офіс Генерального прокурора. Ювенальні прокурори: 512 дітей загинули в Україні внаслідок збройної агресії рф. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/yuvenalni-prokurori-512-ditei-zaginuli-v-ukrayini-vnaslidok-zbroinoiyi-agresiyi-rf> (дата звернення: 13.11.2023).

4. Суспільне | Новини. У ЮНІСЕФ назвали кількість загиблих дітей під час війни в Україні. URL: <https://suspilne.media/434277-u-unisef-nazvali-kilkist-zagiblih-ditej-pid-cas-vijni-v-ukraini/> (дата звернення: 13.11.2023).

Підписано до друку 01.02.2024 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 107-321
Умов.-друк. арк. 8,6. Обл.-вид. арк. 8,8.
Тираж 80 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.